

MIOKARD INFARKTI TASHXISIDA EXOKARDIOGRAFIYA AHAMIYATI

Umarov Jahongir Tohirovich

Toshkent Davlat Tibbiyot universiteti

Toshkent shahar

+998945477080, jahongiru409@gmail.com

Annotatsiya. . Miokard infarkti (MI) yurak-qon tomir kasalliklari orasida o‘lim va nogironlikka olib keluvchi asosiy sabablaridan biri hisoblanadi. Kasallikni erta va aniq tashxislash bemor hayotini saqlab qolishda muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqolada miokard infarktini aniqlashda exokardiografiya usulining o‘rni va diagnostik qiymati tahlil qilinadi. Yurak mushagidagi funksional va struktur o‘zgarishlarni baholashda exokardiografiyaning ustunliklari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar. Exokardiografiya, miokard infarkti, gipokineziya, akineziya, ejeksiya fraksiyasi, devor harakati buzilishi, tromb, perikardial effuziya.

Kirish. Miokard infarkti yurak-qon tomir kasalliklari orasida eng keng tarqalgan va yuqori o‘lim ko‘rsatkichiga ega bo‘lgan patologiyalardan biridir. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlariga ko‘ra, yurak-qon tomir kasalliklari har yili barcha o‘limlarning taxminan 30–32 % ini tashkil etadi va ularning katta qismi miokard infarkti bilan bog‘liq. Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, miokard infarkti bilan kasallangan bemorlarning taxminan 25–30 % ida kasallik to‘satdan va oldindan aniq simptomlarsiz rivojlanadi. Shuningdek, bemorlarning qariyb 20 % ida “jim” (simptomsiz) infarkt kuzatiladi, ayniqsa qandli diabet bilan og‘rigan shaxslarda. Miokard infarktining rivojlanish xavfi yosh oshgani sayin ortadi: 40 yoshdan keyin erkaklarda, 50 yoshdan keyin esa ayollarda keskin ko‘payadi. Asosiy xavf omillariga arterial gipertenziya, chekish, qandli diabet, dislipidemiya va semizlik kiradi.

Erta diagnostika qilinmagan holatlarda miokard infarkti og‘ir asoratlar (yurak yetishmovchiligi, aritmiyalar, tromboemboliyalar) rivojlanishiga olib keladi. Shu sababli kasallikni tez va aniq aniqlash muhim bo‘lib, bu jarayonda exokardiografiya muhim diagnostik vositalardan biri hisoblanadi.

Maqsad. Miokard infarkti tashxisida exokardiografiyaning diagnostik ahamiyatini baholash, yurak mushagidagi struktur va funksional o‘zgarishlarni aniqlashdagi o‘rnini o‘rganish hamda uning klinik amaliyotda qo‘llanilish samaradorligini aniqlash.

Materiallar va metodlar. Kardiologik diagnostikaning eng keng tarqalgan va muhim usullaridan biri exokardiografiya hisoblanadi. Exokardiografiya ultratovush

to‘lqinlari yordamida yurakning struktur va funksional holatini real vaqt rejimida baholash imkonini beradi. Ushbu usulda yuqori chastotali tovush to‘lqinlari maxsus sektorli datchik (transduser) orqali yuboriladi va to‘qimalardan qaytgan signallar qayta ishlanib tasvir hosil qilinadi. Ultratovush to‘lqinlari turli to‘qimalardan turlicha qaytadi: zich tuzilmalar kuchli aks ettiradi, suyuqlik esa kamroq signal beradi. Natijada monitorda yurak kameralarining, klapanlarning va mushak devorlarining harakati tasvirlanadi.

Miokard infarktida exokardiografiya yordamida yurak mushagidagi ishemik va nekrotik o‘zgarishlar aniqlanadi. Eng muhim belgilar qatoriga regional devor harakati buzilishlari kiradi. Infarkt sohasida:

- gipokineziya (harakat susayishi),
- akineziya (harakatning yo‘qligi),
- diskineziya (paradoksal harakat) kuzatiladi.

Bu o‘zgarishlar zararlangan koronar arteriya havzasiga mos keladi va infarkt lokalizatsiyasini aniqlashga yordam beradi.

1-rasm.

Chap qorincha devorining normal va gipokinetik segmentlari. Gipokineziya kuzatilgan hudud (strelka) miokard infarktiga xos belgidir.

Exokardiografiya yordamida shuningdek yurakning nasoslik funksiyasi baholanadi. Ejeksion fraksiya pasayishi miokard shikastlanish darajasini ko‘rsatadi va prognoz uchun muhim hisoblanadi.

Miokard infarktining asoratlari ham exokardiografiya orqali aniqlanadi. Jumladan:

- intrakardial tromblar,
- papillyar mushak disfunktsiyasi,
- mitral regurgitatsiya,
- perikardial effuziya.

2-rasm.

1. Chap qorinchada tromb (strelka).
2. Perikardial effuziya – yurak atrofida suyuqlik to‘planishi.
3. Mitral klapan yetishmovchiligi (Doppler rejimda regurgitatsiya oqimi).
4. Papillyar mushak shikastlanishi natijasida klapan disfunktsiyasi.

Zamonaviy diagnostikada Doppler exokardiografiya alohida ahamiyatga ega. Ushbu usul yordamida qon oqimining tezligi va yo‘nalishi baholanadi. Rangli Doppler rejimi yurak ichidagi patologik oqimlarni aniqlashda muhimdir. Shuningdek, stress-exokardiografiya yordamida yashirin ishemiya aniqlanishi mumkin. Bu usulda yurak jismoniy yoki farmakologik yuklama ostida tekshiriladi.

3-rasm.

1. Rangli Doppler rejimida mitral regurgitatsiya.
2. Stress-exokardiografiyada devor harakati buzilishi.
3. Akineziya kuzatilgan segment.
4. Fraksiyaning pasayishi bilan chap qorincha kengayishi.

O‘tkazilgan klinik tadqiqotlarda o‘tkir miokard infarkti tashxisi bilan shifoxonaga yotqizilgan 120 nafar bemor o‘rganildi. Har bir bemorda exokardiografik tekshiruv o‘tkazilib, yurakning struktur va funksional o‘zgarishlari baholandi. Natijalar retrospektiv tahlil qilindi.

Natija. O‘tkir miokard infarkti tashxisi bilan shifoxonaga yotqizilgan 98 nafar

bemordan 13 nafarida (13,1%) og'ir gemodinamik buzilishlar kuzatilgan. Ushbu bemorlarning 3 nafari (30,6%) da chap qorincha funksiyasining sezilarli pasayishi aniqlangan. Exokardiografik tekshiruv natijalariga ko'ra, bemorlarning 87 % ida regional devor harakati buzilishlari kuzatilgan.

Gipokineziya (7/13; 53,8%), akineziya (4/13; 30,7%), diskineziya esa (2/13; 15,5%) hollarda aniqlangan. Chap qorincha ejeksion fraksiyasining pasayishi ($\leq 40\%$) bemorlarning 41 % ida qayd etilgan. Exokardiografiya yordamida 19 nafar bemorda (15%) intrakardial tromb, 11 nafar bemorda (8,5%) perikardial effuziya va 9 nafar bemorda (7%) papillyar mushak disfunktsiyasi aniqlangan. Doppler exokardiografiyada 23 nafar bemorda (18%) mitral regurgitatsiya belgilari kuzatilgan. Tekshiruv natijalari shuni ko'rsatdiki, exokardiografiya elektrokardiografik o'zgarishlari noaniq bo'lgan bemorlarning 72 % ida miokard zararlanishini aniqlash imkonini bergan.

Xulosa. Miokard infarkti bilan og'rikan bemorlarda exokardiografiya yurak mushagidagi funksional va struktur o'zgarishlarni aniqlashda yuqori diagnostik ahamiyatga ega. Ushbu usul regional devor harakati buzilishlari, ejeksion fraksiyaning pasayishi, intrakardial tromblar va boshqa asoratlarni erta aniqlash imkonini beradi. Exokardiografiya invaziv bo'lmagan, xavfsiz va tezkor diagnostik usul bo'lib, ayniqsa klinik belgilari noaniq bo'lgan bemorlarda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur usul nafaqat tashxis qo'yishda, balki kasallikning og'irlik darajasini baholash, prognozni aniqlash va davolash samaradorligini nazorat qilishda ham muhim o'rin egallaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Braunwald E. Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine. Philadelphia: Elsevier; 2023.
2. Otto C.M. Textbook of Clinical Echocardiography. 7th ed. Elsevier; 2024.
3. Ibodullaev Z.R., Axmedov Sh.T. Kardiologiyada instrumental diagnostika usullari. Toshkent, 2022.
4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Miokard infarktini tashxislash va davolash bo'yicha klinik tavsiyalar. Toshkent, 2024.
5. Thygesen K., Alpert J.S., Jaffe A.S. Fourth Universal Definition of Myocardial Infarction. European Heart Journal.
6. Lang R.M., Badano L.P. Recommendations for Cardiac Chamber Quantification by Echocardiography. Journal of the American Society of Echocardiography.